

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลังของการวิจัย

ปัญหาสำคัญยิ่งที่นักศึกษากำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของการศึกษา ปัญหาด้านปริมาณทางการศึกษา ส่วนใหญ่ได้แก่การขาดแคลนอาคารสถานที่ อุปกรณ์การศึกษา และ ครู ซึ่งไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียนที่ต้องการเข้ารับการศึกษา ส่วนปัญหาด้านคุณภาพนั้นก็คือ คุณภาพของครูและนักเรียน แม้จะยังไม่มียุทธศาสตร์วิจัยเกี่ยวกับคุณภาพดังกล่าวปรากฏออกมา แต่สังคมของเราก็กำลังสงสัยว่า คุณภาพการศึกษาปัจจุบันของเรานี้เป็นอย่างไร การขาดแคลนครูเป็นปัญหาโดยตรงของรัฐบาลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพราะได้ระบุไว้เป็นกฎหมายตามพระราชบัญญัติแผนการศึกษาชาติ ฉบับที่ 2503 ว่า ".....รัฐเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูและพึงสนับสนุนการฝึกหัดครูเป็นพิเศษ เพื่อให้สถานศึกษาต่าง ๆ มีครูผู้ทรงคุณวุฒิสามารถให้การศึกษาค้นคว้าผลสมบูรณ์ตรงตามความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ"¹ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่สอง พ.ศ. 2510 ถึง 2514 ยังได้บ่งชี้ให้เห็นความสำคัญในการผลิตครูไว้ว่า ".....ในด้านการฝึกหัดครูได้พยายามเร่งรัดปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยพยายามผลิตครูประเภทนี้บัณฑิต การศึกษา ประเภทนี้บัณฑิตการศึกษาชั้นสูง และปริญญาการศึกษาบัณฑิตเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันได้เปิดอบรมครูที่วุฒิทำให้มีความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้น....."² แม้รัฐบาลจะได้

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, "แผนการศึกษาแห่งชาติ", เอกสารการศึกษาฉบับที่ 6, (กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2504), หน้า 9 - 10.

² สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่สอง พ.ศ. 2510 - 2514), หน้า 32.

ดำเนินการตามแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะที่สอง จนกำลังจะสิ้นเวลาลงในปี ปัจจุบันตามกำหนดระยะเวลาที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาประเทศดังกล่าว ปัญหาการขาดแคลนครูก็ยังไม่หมดไป " จังหวัดปราจีนบุรีพบปัญหาขาดแคลนครูทั้งจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัดดำเนินการแก้ไข โดยประกาศรับสมัครนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีภูมิลำเนาในท้องถิ่นนั้น เข้ารับการอบรมที่จังหวัด และบรรจุให้ไปเป็นครูในภูมิลำเนาเดิม ทั้งให้แต่ละอำเภอตั้งทุนการศึกษาให้นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความประพฤติดี เรียนดี อำเภอละ 3 ทุน เพื่อส่งเขาเรียนครูและกลับไปสอนที่บ้านเกิดของตนด้วย ทั้งนี้จากการเดินทางไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ ของจังหวัดปราจีนบุรี ของ พลตรี นาย อุบลเดชประเสริฐ ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี และ นายสำราญ ปกป้อง ศึกษาธิการจังหวัด พร้อมด้วยคณะ ได้พบว่า จังหวัดปราจีนบุรี ทุกอำเภอประสบปัญหาการขาดแคลนครูมาก บางโรงเรียนมีครูสอนคนเดียวทุกชั้น โดยมีนักเรียนเป็นจำนวนน้อย ดังนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัด จึงได้ดำเนินการแก้ไขด้วยการรับสมัครครูเพิ่มดังกล่าวดังกล่าวแล้ว "3

" องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี รับสมัครครูช่วยสอน (มัธยมศึกษาปีที่ 3) 45 คน ส่งไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ หลายอำเภอ.....อัตราค่าจ้างเดือนละ 350 บาท..... "4

จะเห็นได้ว่า การขาดแคลนครูอย่างมากรากฎอยู่โดยทั่วไป แม้ในจังหวัดซึ่งใกล้เคียงกับจังหวัดพระนคร เช่น จังหวัดนนทบุรี และ จังหวัดปราจีนบุรี ดังกล่าวแล้ว ความขาดแคลนครูจะยังมีมากขึ้นในจังหวัดซึ่งอยู่ห่างไกลจังหวัดพระนคร ซึ่งแต่ละปีหากบูรณาการ

ไม่ได้ครบตามจำนวนอัตราเงินเดือนใหม่และอัตราเงินเดือนที่ว่างลง "5 กรมการฝึกหัดครู
 ในฐานะผู้รับผิดชอบโดยตรงส่วนหนึ่งในการผลิตครู จึงได้กำหนดแผนงานผลิตครูตามโครงการ
 พัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 ให้สอดคล้องกับนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 ระยะที่ 3 ไว้ว่า " จะขยายและปรับปรุงการผลิตครูระดับปริญญาและครูประกาศนียบัตร
 วิชาการศึกษา "6 " กรมการฝึกหัดครูจึงมุ่งผลิตครูให้ได้อย่างน้อยปีละ 30,000 คน
 โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ เพื่อให้ทันกับปริมาณนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา
 ปีละ 4.25 % ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด หรือเพิ่มปีละประมาณ 240,000 คน และอาจจะ
 เพิ่มขึ้นมากกว่านี้ในปีต่อ ๆ ไป และภายในปี 2530 อาจจะมีจำนวนนักเรียนถึง 12 ล้าน
 คนเศษ "7 รัฐบาลจึงพยายามจัดงบประมาณการศึกษาให้มากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 งบประมาณของการผลิตครู กรมการฝึกหัดครูได้รับเพิ่มมากขึ้นตามลำดับทุกปีมา คือ ปีการ
 ศึกษา 2510 - 2514⁸ งบประมาณการผลิตครูของกรมการฝึกหัดครู 93,744,800.,
 109,643,000., 122,054,400., 179,251,000., 217,892,400., ตามลำดับ
 และผลที่เกิดจากการเพิ่มงบประมาณนี้ ปรากฏมีนักเรียนครูสำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน
 คือ ปีการศึกษา 2510 - 2513⁹ มีนักเรียนฝึกหัดครูทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสำเร็จ
 การศึกษาจำนวน 7775, 9185, 10134, 14342 คน ตามลำดับ

5,6,7 กรมการฝึกหัดครู, " แผนงานผลิตครูโครงการพัฒนาการศึกษาระยะ
 ที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 ", เรื่องนำของกรมการฝึกหัดครู (พิมพ์แจกในงานกุศล
 พระราชทาน ณ วัดพรหมนิवास จังหวัดพระนครศรีอยุธยา), หน้า 36 - 45.

8 กรมการฝึกหัดครู, เอกสารของแผนกโครงการ-แผนงาน.

9 กองส่งเสริมวิทยฐานะ, เอกสารสถิตินักเรียนฝึกหัดครู, กรมการฝึกหัดครู.

เนื่องจากอัตราการเพิ่มของประชากรไทยสูงขึ้นอย่างรวดเร็วมีประมาณ 1 ล้าน
เศษ กรมการฝึกหัดครูนอกจากจะประสบกับปัญหาผลิตครูไม่ทันกับความต้องการใช้ครู โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่ง ครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา เพราะครูระดับนี้จะต้องไปสอนนักเรียนประถม
 ศึกษา ซึ่งในแต่ละปีจะมีนักเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นประมาณ 4,300,000 คน ชั้น
 ประถมศึกษาตอนปลายประมาณ 600,000 คน จนถึงกับต้องรับผู้สำเร็จการศึกษาเพียงชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเป็นครูในระดับประถมศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น กรมการฝึกหัดครู
 ยังเผชิญกับปัญหาไม่มีสถานที่เรียนพอสำหรับผู้ที่ต้องการเข้ารับการศึกษาในสถานฝึกหัดครู
 เนื่องจากประชาชนนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานฝึกหัดครูมากขึ้น จำนวนของนักเรียน
 ฝึกหัดครูที่รับไว้ได้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของกรมการฝึกหัดครูทั่วประเทศ
 ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 - 2513 ปรากฏว่า สามารถรับนักเรียนเหล่านั้นไว้ได้ทั้งในส่วนกลาง
 และส่วนภูมิภาครวมกันเพียง 20.46% - 36.55% ของจำนวนผู้มาสมัครเข้าเรียนหรือ
 ประมาณ 1 ใน 5 ถึง 1 ใน 3 ของผู้สมัครสอบ

จะเห็นได้ว่าอุปสรรคใหญ่ประการหนึ่งของการขาดแคลนครูของประเทศ คือการ
 ไม่มีอาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูพอจะสนองความต้องการ เรียนครูของนักเรียนที่สมัครสอบ
 เข้าฝึกหัดครู ประเทศของเราจึงขาดครูทั้ง ๆ ที่มีผู้ต้องการจะเข้ารับการศึกษาฝึกหัดครูอีก
 มากมาย สิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องทำในขณะนี้ยังไม่อาจหางบประมาณการสร้างโรงเรียน
 ได้มากพอแก่ความต้องการมี คือ หันกลับมาลงดูสิ่งที่มีอยู่แล้วว่าใช้ประโยชน์ได้มากน้อย
 เพียงไร จะมีวิทยาลัยครูใดสามารถรับนักเรียนเพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องสร้างอาคารอีกหรือไม่
 เพียงไร ฉะนั้น การหาเงินและการใช้เงินเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญติดเคี่ยวกัน
 การจะสำรวจตรวจสอบลักษณะวิธีการใช้เงินว่าใช้ได้ดีหรือพุ่มเพื่อยังอย่างไร จะต้องมีการ
 ตรวจสอบดูว่าได้ใช้เงินเพื่ออะไรบ้าง จำนวนเท่าไร สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้มองเห็นช่องโหว่
 ถ้าหากว่ามีการใช้ซึ่งไม่ประหยัด ไม่คุ้มค่า ฉะนั้นการศึกษาค้นคว้า การจัดการศึกษาทุก ๆ ระดับ
 การลงทุนสร้างอาคารสถานที่ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรกที่จะต้องจัดหา การลงทุนนี้
 อาจเกิดความสูญเปล่าได้ ถ้าไม่สามารถใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดที่จะทำได้ การใช้อาคาร
 สถานที่ของโรงเรียนให้คุ้มค่านั้น ต้องอาศัยการวางแผนที่ดี ตั้งแต่การก่อสร้าง ซึ่งผู้บริหาร
 และสถาปนิกต้องร่วมมือกันร่างโครงการก่อสร้างเพื่อให้ได้ประโยชน์ใช้สอยอย่างเต็มที่

และเหมาะสม ต่อจากนั้นการจัดหาอาคารสถานที่เพื่อการเรียนการสอน การบริหาร และ บริการ ตลอดจนการบำรุงรักษาซ่อมแซมเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรง การลงทุนที่เกิด ความสูญเสียหลายอ้อมสะท้อนให้เห็นว่าระบบนั้นขาดประสิทธิภาพ/ความจำเป็นที่เราต้องพยายาม ผลិតครูให้ได้ปริมาณพอเพียงอย่างรวดเร็วทัน จึงมิได้มีปัญหาค่าใช้จ่ายเรื่องการเงินมาสร้าง สถานฝึกหัดครูใหม่มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่นั้น ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด/นักเศรษฐศาสตร์หลายคนเคยกล่าวไว้ว่า ในวงการศึกษานานาชาติในโลกลุคขณะนี้ เราอาจจะสามารถยกระดับประสิทธิภาพของการศึกษาได้อีกประมาณ 20 % ถ้าหากครูรู้จักใช้ทรัพยากรให้ดีกว่านี้ ดังนั้นการสำรวจและการวิจัยเรื่องการใช้อาคาร สถานที่และอุปกรณ์การศึกษา จะทำให้เห็นส่วนบกพร่องบางประการของการบริหารโรงเรียน และจะนำไปสู่การคำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่เพื่อให้การใช้ อาคารสถานที่เรียนที่มีอยู่ได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

ผู้วิจัยตกลงเลือกวิทยาลัยครูทั้งหมดในจังหวัดพระนครและธนบุรี เป็นกรณีตัวอย่าง สำหรับทำการศึกษาวิจัย เรื่องการใช้อาคารสถานที่ เพราะวิทยาลัยครูเหล่านี้ จัดว่าเป็น วิทยาลัยครูขนาดกลางไปถึงขนาดใหญ่ ซึ่งมีอยู่ในกรมการฝึกหัดครู ซึ่งพอจะเป็นตัวแทนของ วิทยาลัยครูอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาคได้ทั้งในด้านขนาดปริมาณนักเรียนและจำนวนอาคารสถานที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการใช้พื้นที่อาคารสถานที่ต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู และใช้เกณฑ์ที่ได้เป็นหลักในการศึกษาการใช้พื้นที่อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูในจังหวัด พระนคร และ ธนบุรี

2. เพื่อศึกษาการใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูที่มีอยู่แต่ละแห่งว่าจะใช้ประโยชน์ ได้เต็มที่หรือไม่เพียงไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่เพื่อการผลិតครูระดับ ประถมศัณย์มัธยมวิชาการศึกษาทั้งภาคปกติและภาคค่ำ และการผลิตประกาศนียบัตรประโยค

ครูประถม ซึ่งใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครู ค่าเป็นการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่รวมถึง

1. การฝึกอบรมครูตามโครงการพิเศษอื่นซึ่งดำเนินการโดยวิทยาลัยครูตามความประสงค์ของครูสภา เช่น โครงการอบรมครูเพื่อสอบวิชาครูซึ่งใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูในวันหยุดประจำสัปดาห์ และโครงการอบรมวิชาครูภาคฤดูร้อน ซึ่งใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูในระหว่างปิดภาคฤดูร้อน และโครงการอบรมครูช่วยสอนของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย หรือ การอบรมครูที่เลี้ยงของโครงการฝึกหัดครูแบบที่ซึ่งจัดใหม่ขึ้นเป็นพิเศษชั่วคราว

2. การสำรวจและประเมินผลสภาพอาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูว่าชำรุดทรุดโทรมหรือมีคุณภาพดีเพียงไร

3. การสำรวจและประเมินผลเครื่องครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ภายในอาคารสถานที่ของวิทยาลัยครู การใช้เครื่องครุภัณฑ์ต่าง ๆ และห้องเก็บวัสดุครุภัณฑ์เหล่านั้น

4. การหาปริมาณของห้องหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น แสง เสียง ความชื้น และ การหมุนเวียนถ่ายเทของอากาศ อนึ่ง ส่วนสูงของอาคารเรียนของวิทยาลัยครูมีขนาดประมาณ ๆ กัน คือ เท่ากับ 3.5 เมตรอย่างต่ำ¹⁰ และการหาอัตราการใช้ห้องเรียนนั้น จากการสำรวจจนกว่าเอกสาร นิยมใช้การหาพื้นที่เปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ใช้พื้นที่นั้น

การหาอัตราการใช้อาคารสถานที่ในวิทยาลัยครู จะใช้เลขดัชนี ดังนี้

1. อาคารสถานที่ซึ่งใช้ในการเรียนการสอน จะหาอัตราการใช้ห้อง (Room - Utilization) และอัตราการใช้พื้นที่ต่อนักเรียน (Pupil Space Utilization) ตามเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวิทยาลัยครูซึ่งหาได้ในการวิจัยนี้ โดยการสำรวจจากเอกสารและการสัมภาษณ์ หรือสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิอันประกอบด้วยสถาปนิก และผู้บริหารวิทยาลัยครูซึ่งคัดเลือกไว้

¹⁰ สัมภาษณ์, มาลินี สาลวิก, 1 มีนาคม 2514.

2. อาคารสถานที่เกี่ยวกับคณาบริหาร และคณาบริการและพักผ่อน ถือว่าได้ใช้ตลอดวันโดยแยกเป็น

ก. สถานที่คณาบริหาร ห้องผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ ห้องรองผู้อำนวยการ หรือ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ห้องธุรการ ห้องพัสดุ ห้องทะเบียนสถิติและวิศผล ห้องอัครโรเนียว จะคิดพื้นที่ (Space) ตามขนาดของห้อง ซึ่งปรากฏอยู่เปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งสำรวจได้ในกรณีวิจัยนี้

ข. สถานที่คณาบริการ ห้องประชุม ห้องพยาบาล ห้องอาหาร ห้องแนะแนว ห้องน้ำและส้วม สนามหญ้าและบริเวณพักผ่อน จะคิดหาพื้นที่ของอาคารสถานที่เหล่านี้ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ค้นพบในการวิจัยนี้ คือ เป็นพื้นที่ของคน ซึ่งอาจจะเป็นครูหรือนักเรียน (Teacher or Student Space) เพื่อจะได้อาคารสถานที่ควรมีของอาคารสถานที่แต่ละแห่งตามเกณฑ์มาตรฐานด้วย

ค. อัตราการใช้ห้องสุขา จะหาได้จาก การเทียบร้อยละระหว่างจำนวนที่ (Seat) ควรต้องมีความความต้องการ (Require) ซึ่งคำนวณได้จากเกณฑ์มาตรฐานซึ่งมีอยู่และใช้การได้จริง (Actual)

3. สนามหญ้า ถ้าใช้เป็นทั้งสถานที่เรียน และบริเวณพักผ่อน ในกรณีที่เป็นสถานที่เรียน (หลานามัย) จะหาแบบอัตราการใช้ห้อง (Room Utilization) และอัตราการใช้พื้นที่คณาเรียน (Student Stations Utilization) ตามข้อ 1 ส่วนในกรณีที่เป็นสถานที่คณาบริการ จะนำไปคิดเพื่อหาการการใช้ประโยชน์ตามข้อ 2

ผลที่คาดว่าจะได้จากการวิจัยนี้

ผู้วิจัยคาดว่าผลจากการวิจัยนี้ อาจใช้เป็นประโยชน์ได้บ้างสำหรับผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารการศึกษาของกรมการฝึกหัดครู เช่น

1. เกณฑ์มาตรฐานซึ่งได้จากการวิจัย ผู้บริหารและสถาปนิกกรมการฝึกหัดครู อาจนำไปใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาประกอบในโครงการก่อสร้างวิทยาลัย และตรวจสอบอาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูให้ได้มาตรฐานความเหมาะสมแก่ภูมิประเทศของไทยบางตามสมควร

2. เป็นการวิริเริ่มหาหลักเกณฑ์สำหรับการสร้าง และ การใช้อาคารสถานที่เรียน โดยคำนึงถึงการใช้พื้นที่ของคน ซึ่งยังไม่เคยปรากฏว่า มีหลักเกณฑ์อยู่ก่อนในประเทศ ดังนั้น เกณฑ์มาตรฐานในการวิจัยครั้งนี้ อาจจะเป็นแนวทางไปสู่การวิริเริ่มศึกษาเกณฑ์มาตรฐานในการสร้างการใช้อาคารสถานที่ของไทยสำหรับการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่เรียน อาจจะสามารถให้เห็นขอบบ่งหรือหรืออาจนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงการวางแผน การบริหารหลักสูตร และการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้สามารถใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูได้เหมาะสมถูกต้องกับหลักเกณฑ์การใช้อาคารสถานที่เรียน และป้องกันการสูญเปล่าอันเกิดจากการใช้อาคารสถานที่เรียนไม่ได้เต็มที่เท่าที่ควรจะใช้ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจการศึกษาอีก สักหนึ่งด้วย

ความจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ อาจมีความคลาดเคลื่อนได้เล็กน้อยเกี่ยวกับสนามหญ้า ถือว่าใช้ประโยชน์ได้เหมือนกันทุกฤดูกาล แต่ความจริงแล้ว บางแห่งอาจจะชื้นแฉะในฤดูฝน ซึ่งไม่อาจจะใช้เป็นที่เรียนพลานามัย หรือ ใ้ยริการและพักผ่อนได้เท่าฤดูอื่น ๆ

2. การวิจัยนี้ยังไม่ครอบคลุมไปถึงโปรแกรมการศึกษาพิเศษอื่น ๆ เช่น การใช้อาคารสถานที่วิทยาลัยครูสำหรับใ้การอบรม และสอนวิชาชุดครูที่ครูสภาเป็นผู้จัด โดยวิทยาลัยครูเป็นผู้ปฏิบัติการแทน ซึ่งตองใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูในวันอาทิตย์ทุกสัปดาห์ และในระยะเปิดเทอมภาคฤดูร้อนด้วย

3. การวิจัยนี้ไม่ครอบคลุมถึงการใช้อาคารสถานที่ของแผนกสาขาวิชาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งสังกัดอยู่ในวิทยาลัยครู แม้ว่าจะได้ใช้เป็นที่สำหรับการเรียนการสอนของนักเรียนฝึกหัดครูเป็นครั้งคราวก็ตาม เนื่องจากมีความเชื่อว่า อาคารสถานที่ของนักเรียนสาขาวิชาประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับเฉพาะตัว ไม่เหมาะสมกับหลักเกณฑ์การสร้างและการใช้สำหรับนักเรียนฝึกหัดครู แต่จำเป็นต้องอาศัย

อาคารเหล่านั้นบ้างเป็นครั้งคราว เพื่อแก้ไขความขาดแคลนอาคารสถานที่ของนักเรียนครู
ในบางโอกาส

4. การวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้รวมถึงอาคารสถานที่ของวิทยาลัยครูส่วนที่ใช่เป็นที่พัก
อาศัยของครู นักเรียนประจำ และคณงานภารโรง ซึ่งมีห้องเก็บของ เครื่องใช้ และ
วัสดุครุภัณฑ์ด้วย

นิยามของคำต่าง ๆ สำหรับการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ มีความเด่นชัดขึ้น ผู้วิจัยจึงให้คำนิยามของคำบางคำ ดังนี้

วิทยาลัยครู หมายถึง สถานศึกษาฝึกหัดครู ในสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวง
ศึกษาธิการ ซึ่งผลิตครูต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางการศึกษา

วิทยาลัยครูในส่วนกลาง หมายถึง วิทยาลัยครู 7 แห่งในจังหวัดพระนครและธนบุรี
ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัย
ครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และ วิทยาลัยครูธนบุรี

การใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครู หมายถึง การใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัยครู
เกี่ยวกับการบริหาร บริการ และเพื่อการเรียนการสอน ในการผลิตครูระดับ
ประกาศนียบัตรศึกษาศาสตร์ (ป.กศ.) และประกาศนียบัตรการศึกษาระดับสูง
(ป.กศ.สูง) ทั้งภาคปกติ และ ภาคค่ำ

เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง หลักเกณฑ์การใช้พื้นที่ต่อคนสำหรับสถานที่คานบริหาร
บริการและห้องเรียนต่าง ๆ ซึ่งได้จากการวิจัยนี้ และใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน
สำหรับการวิจัยนี้ เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ต่อคนของวิทยาลัยครู
ในส่วนกลาง

อาคารสถานที่คานบริหาร หมายถึง ห้องผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ ห้องรอง
ผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ห้องธุรการ ห้องพัสดุ ห้องทะเบียน
สถิติและวัดผล ห้องอัครโรเบียว

อาคารสถานที่ทางการเรียนการสอน หมายถึง ห้องเรียนธรรมดา (Regular Room) และห้องเรียนวิชาพิเศษ (Special Room) เช่น ห้องทัศนศึกษา ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องปฏิบัติการคหกรรมศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น

อาคารสถานที่ด้านบริการและพักผ่อน หมายถึง ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องอาหาร ห้องพยาบาล ห้องน้ำห้องส้วม ห้องแนะแนว สนามหญ้า และ บริเวณพักผ่อนอื่น ๆ

ระยะเวลา (Period) หมายถึง ช่วงเวลาซึ่งใช้เรียนวิชาหนึ่ง ๆ อาจเป็น 50, 55 หรือ 60 นาที แล้วแต่วิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนด

อัตราการใช้ห้อง (Room Utilization) หมายถึง ค่าที่ได้จากการคำนวณเป็นร้อยละของอัตราส่วนระหว่างจำนวนระยะเวลาที่ใช้อาคารเรียน กับจำนวนระยะเวลาที่ควรใช้อย่างเต็มที่ต่อสัปดาห์

อัตราการใช้พื้นที่ของนักเรียน (Student-Station Utilization)

หมายความถึงค่าที่ได้จากการคำนวณเป็นร้อยละของอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ที่ควรมีความเหมาะสมมาตรฐาน กับพื้นที่ที่มีและใช้อยู่จริง

ค่าการใช้ประโยชน์ของอาคารสถานที่ทางด้านการบริหาร และบริการและพักผ่อน

หมายถึง ค่าที่ได้จากการคำนวณเป็นร้อยละของขนาดหรือพื้นที่ หรือจำนวนพื้นที่ของสถานที่ทางด้านการบริหารและบริการและพักผ่อนที่ควรจะมี

(Recommended) ตามเกณฑ์มาตรฐานกับขนาดหรือพื้นที่ของสถานที่นั้น ๆ

ที่มีอยู่จริง (Actual)

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบสนาม (Field Study) ซึ่งมีชื่อเฉพาะว่า การสำรวจอาคารสถานที่ของโรงเรียน (School Building Servey) ได้ใช้แบบสำรวจการใช้อาคารสถานที่ซึ่งสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการสำรวจ

แผนการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้ลำดับขั้นและวิธีการ ดังนี้

1. เกณฑ์มาตรฐาน ผู้วิจัยจะไขข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความถี่เห็นจากความ
รู้และประสบการณ์ของสถาปนิกเกี่ยวกับอาคารเรียนต่าง ๆ และผู้บริหารวิทยาลัย
ครูรวมกัน เพื่อหาค่าเฉลี่ยปานกลางของขนาดการใช้พื้นที่ต่อคนของบุคคลากรต่าง ๆ ใน
วิทยาลัยครู เพื่อให้เป็นเกณฑ์มาตรฐานของห้องต่าง ๆ แต่ละห้องในอาคารสถานที่ของ
วิทยาลัยครู

2. อัตราการใช้ห้อง อัตราการใช้พื้นที่ และอัตราการใช้สถานที่ด้านบริหาร
ด้านบริการและพักผ่อนนั้น ผู้วิจัยไปสำรวจข้อมูลด้วยตนเองจากวิทยาลัยครูทั้ง 7 แห่ง คือ
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จฯ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูพระนคร
วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยครู และ วิทยาลัยครูธนบุรี โดย

ก. ติดตามการใช้ห้องแต่ละห้องในอาคารต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูจาก
การรายงาน

ข. ติดตามจำนวนนักเรียนที่วิทยาลัยครูต่าง ๆ บรรจุเข้าในห้องพักต่าง ๆ แต่ละ
ระยะเวลา (Period) จากรายงานผลการสอบประจำภาคแต่ละภาค แต่ละรายวิชาที่
นักเรียนลงทะเบียน หรือสำรวจหาจำนวนนักเรียนที่เรียนรายวิชาต่าง ๆ จากตารางสอบ
ปลายภาคแต่ละภาค

ค. วัดขนาดของห้องเรียน ห้องประจำวิชา โรงฝึกงาน สถานบริการและ
พักผ่อน ซึ่งวิทยาลัยครูเหล่านั้นได้ใช้เป็นสถานที่เรียนในปีการศึกษา 2513 โดยหาความกว้าง
และความยาว เพื่อนำมาคำนวณหาพื้นที่ของแต่ละห้อง

นำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณและวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติที่เหมาะสม แล้วจึงนำผล
เสนอความสำคัญขึ้น

ลำดับขั้นการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 จะกล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา (ภูมิหลังของการวิจัย) วัตถุประสงค์
ของการวิจัย ขอบเขตและสมมุติฐานของการวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้ ข้อจำกัด
ของการวิจัย และนิยามของคำต่าง ๆ สำหรับการวิจัยนี้ บทที่ 2 ระบบการศึกษาฝึกหัดครู

ระเบียบเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรต่าง ๆ ของการฝึกหัดครู การใช้อาคาร
 สถานที่ของวิทยาลัยครู การสร้างอาคารสถานที่ของวิทยาลัยครู หลักเกณฑ์และแนวความคิด
 ของสถาปนิกเกี่ยวกับการสร้างอาคารสถานที่เรียน และเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 กับการวิจัย บทที่ 3 เสนอวิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล (ความ
 เชื่อถือได้ของเครื่องมือ) การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4
 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และ บทที่ 5 เสนอข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยและขอเสนอแนะ